

ПРАКТИКО - ПРИЛОЖЕН МОДЕЛ ЗА ПРИЗНАВАНЕ НА ЗАГУБИ ОТ ОБЕЗЦЕНКИ ЗА ЕКСПОЗИЦИИ В НЕИЗПЪЛНЕНИЕ В ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

Ас. д-р Радка Андасарова
Катедра „Счетоводство и анализ“,
Университет за национално и световно стопанство - София

Резюме: В българската банкова система съществува практика за определяне на загуби от обезценки, изцяло изградена на концепциите на отменената през месец април 2014 г. Наредба № 9 на БНБ. След нейната отмяна всяка банкова кредитна институция трябва да пристъпи към установяване на нова политика за признаване и оценяване на рисковите си експозиции и на тази база да предприеме действия за определяне степента на обезцененост за кредитен риск. Във връзка с това, параметърът „експозиция в неизпълнение“ може да бъде използван за целите на вътрешната система на банките за признаване и оценяване на рисковите експозиции при вземането на решение за признаване на обезценки за кредитен риск.

Ключови думи: търговски банки, експозиция в неизпълнение, обезценки за кредитен риск, признаване, абсолютен праг на същественост, относителен праг на същественост

JEL: M41

PRACTICAL-APPLIED MODEL FOR THE RECOGNITION OF IMPAIRMENT LOSSES FOR DEFAULTED EXPOSURES IN COMMERCIAL BANKS

Radka Andasarova, Assistant, PhD
Department of Accounting and Analysis
University of National and World Economy - Sofia

Abstract: The Bulgarian banking system has the practice of determining the impairment losses, which is entirely built on the concepts of Ordinance No.9 of BNB, cancelled in April 2014. After its cancellation any bank credit institution must take action to establish a new policy for the recognition and measurement of their risk exposures and on these grounds to take action to determine the extent of devaluation for a credit risk. In connection with this, the parameter "defaulted exposure" can be used for the purposes of internal bank systems for the recognition and measurement of risk exposures in the decision for the recognition of impairment for credit risk. Defaulted exposure can be defined as an indicator of the level of risk that a bank can take, depending on the ability and desire of a borrower to meet their obligations on the debt. The defaulted exposure is equal to the carrying value of the exposure calculated by the applicable accounting standards

Key words: Commercial Banks, Defaulted Exposure, Impairments For Credit Risk, Recognition, Absolute Materiality Threshold, Relative Materiality Threshold

JEL: M41

ПРАКТИКО - ПРИЛОЖЕН МОДЕЛ ЗА ПРИЗНАВАНЕ НА ЗАГУБИ ОТ ОБЕЗЦЕНКИ ЗА ЕКСПОЗИЦИИ В НЕИЗПЪЛНЕНИЕ В ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

Ас. д-р Радка Андасарова
Катедра „Счетоводство и анализ“,
Университет за национално и световно стопанство – София

I. Въведение

Придържайки се към становището, че рискът в банковото дело се асоциира с вземането на решения в условия на несигурност¹, на преден план се извежда необходимостта от изграждане на системи за ранно предупреждение и към възприемането на предпазливи и разумни управленски, счетоводни, аналитични и контролни подходи за постигане на ранното му разкриване. В този ред на мисли, предпазливостта е ключов счетоводен принцип (изискване), заложен в действащия Закон за счетоводството, предполагащ „оценяване и отчитане на предполагаемите рискове и очакваните евентуални загуби при счетоводното третиране на стопанските операции с цел получаване на действителен финансов резултат“². Целта е активите и пасивите, приходите и разходите да не бъдат нито надценени, нито подценени, а да се представят в максимална степен с обективната им стойност. Така например, настъпването на несъбираемост по кредитни експозиции е вероятно събитие за много банки. Създаването обаче на допълнителни резерви, под формата на обезценки за кредитни загуби, дава възможност да се запази по-консервативна политика в процеса на управление на кредитния риск, предпазвайки съответния актив от надценяване. Обезценката на категорията финансови активи -кредити и вземания, се записва в намаление на балансовата им стойност, като по този начин тя няма да надвишава очакваните ползи от този актив.

Обект на изследване в настоящата статия са оценяването и класифицирането на експозиции в неизпълнение като индикатор за признаване на обезценки за кредитен риск в контекста на новите световни стандарти за поддържане на капитала и оценка на риска на кредитните институции, известни като Базел III. Изборът на обект е продиктуван от продължаващата практика в българската банкова система за признаване на загуби от обезценки, изцяло изградена на концепциите на отменената през месец април 2014 г. Наредба № 9 на БНБ.

Целта на изследването е да се обоснове необходимостта от разработването и прилагането на модел за признаване на загуби от обезценки за експозиции в неизпълнение в търговските банки.

В съответствие с ключовия нормативно регламентиран счетоводен принцип за предпазливостта в научната разработка се застъпва тезата, че прилагането на адекватен модел за признаване на загуби от обезценки за експозиции в неизпълнение в търговските банки ще способства за изграждане

---

¹ Андасарова, Р. Управление на кредитния риск в търговските банки в условията на финансова криза (финансово-счетоводни аспекти). – В: Дисертация за присъждане на образователната и научна степен “доктор”, София, 2015, с.11.

² Закон за счетоводството. В сила от 01.01.2016 г. Обн. ДВ. бр.95 от 08.01.2015г., чл. 26, ал.1, т.3.

на цялостна система за ранно предупреждение и към възприемането на предпазливи и разумни управленски, счетоводни, аналитични и контролни подходи за постигане на ранно разкриване на рисковете.

II. Признаване и класифициране на експозиции в неизпълнение

Експозиция в неизпълнение може да се дефинира като индикатор за отчитане на степента на риск, до която една банка може да достигне, в зависимост от възможността и желанието даден кредитополучател да изпълнява задълженията си по дълга. Експозицията в неизпълнение е равна на балансовата стойност на експозицията, изчислена по приложимите счетоводни стандарти.

Експозициите в неизпълнение могат да се оценяват и класифицират въз основа на срока на забава на изискуемите суми; оценка на финансовото състояние на длъжника; способността за генериране на входящ паричен поток от страна на заемополучателя, както и по степен на обезпеченост и ликвидност на обезпечението. Обезпеченията са инструмент за минимизиране на поетия кредитен риск. Тяхната роля е да служат като втори възможен изход от експозицията, ако способността за генериране на паричен поток от страна на субекта на кредитиране се окаже неуспешен.

Доразработването на банковите кредитни политики следва да бъде съчетано с множество действия за непрекъсната актуализация на наличната информация – финансова, нефинансова и правна, както за кредитополучателите, така и за обезпеченията, а не само да се разглеждат хипотези относно просрочено плащане на лихвата или на основни задължения. И тук възниква въпросът – дали следва да бъдат напълно обезценявани кредити, ако липсва съществена информация, необходима за оценката на кредитния риск и невъзможността за получаване на такава по време на анализа и оценката, без обаче наличие на закъснения по тях. Логичният отговор би бил: **да**, като се има предвид **липсата** на основание, потвърждаващо упражняването и придобиването на контрол върху ползите от активите на съответните дружества - кредитополучатели.

Съгласно разпоредбите на новия регламент за капиталови изисквания, всяка банкова кредитна институция следва да признава експозиция в неизпълнение на база следните две условия или поне едно от тях³:

а) длъжникът е в просрочие повече от 90 дни (или 180 дни за експозиции, обезпечени с жилищен имот или търговски недвижим имот на МСП) по съществена част от кредитното си задължение;

б) малко вероятно е длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения.

От изложеното става ясно, че дните на забава не са единственото задължително условие за признаване на експозиция в неизпълнение. На практика могат да възникнат и други признаци (независимо от дните на забава), на базата на които банковото ръководство може да признае настъпване на неизпълнение по отношение на определен длъжник. Примерни елементи, които се приемат като признаци за настъпване на неизпълнение могат да включват

---

³ Регламент (ЕС) №575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници (ОВ L 176), чл.178.

следните събития⁴: (а) предприето е принудително реструктуриране на кредитното задължение, което е вероятно да доведе до намаление на размера на финансовото задължение посредством опрощаване или отлагане на плащането на главница или лихва; (б) банката продава кредитното задължение със съществена икономическа загуба във връзка с кредита; (в) банката е спряла текущото начисляване на лихви; (г) открита е процедура за обявяване на длъжника в несъстоятелност; (д) извършена е специфична кредитна корекция вследствие на констатирано съществено влошаване на кредитното качество на експозицията.

Определението за *неизпълнение на длъжник в резултат на просрочено кредитно задължение* включва концепцията за приемане на **праг на същественост**, определен от съответния компетентен орган⁵. Националният надзорен орган, в лицето на БНБ, издаде задължителни правила за прилагане прага на същественост относно признаване на неизпълнение по просрочено задължение⁶. *Възприетият праг на същественост може да окаже съществено въздействие в процеса на изчисляване на капиталовите изисквания и за признаване на очаквани загуби от кредитни експозиции*. Както е видно, възприемането на прага на същественост зависи от характеристиките на длъжниците и техните кредитни експозиции, вследствие на което е определянето на два прага в зависимост от класа експозиции – за експозиции на дребно и за всички останали експозиции, неklasифицирани като експозиции на дребно. Определеният праг на същественост трябва да отчита съответното ниво на риск и да отговаря на местните особености, както и постигане на адекватно ниво на хармонизация в рамките на ЕС, независимо от използвания метод за изчисляване на капиталовите изисквания.

Практиката показва, че много банкови институции в процеса на признаване на изпълнение на длъжник са склонни да отчитат сумите над определено ниво, независимо от тяхното отношение към общата кредитна експозиция на кредитополучателя. Във връзка с това, прагът на същественост трябва да бъде структуриран като комбинация от **абсолютна и относителна граница**. *Абсолютният праг* се определя като ограничение за сбора от всички суми, които са в просрочие повече от 90 дни (или 180 дни за експозиции, обезпечени с жилищен имот или търговски недвижим имот на МСП). *Относителният праг* се определя като процент на задължението в просрочие, отнесено към всички кредитни задължения на кредитополучателя.

За целите на признаване на една експозиция в неизпълнение е много важно да се установи характерът на кредитната експозиция на търговската банка, което ще рече проследяване съотношението между общия размер на предоставените кредити и броя на предприятия-кредитополучатели. Задача с първостепенно значение е да се определи дали преобладават относително малък брой кредитополучатели с висока стойност на предоставените кредити, или е налице обратна, но също високорискова тенденция, а именно - голям брой

---

⁴ Пак там.

⁵ Пак там.

⁶ Прагът на същественост, във връзка със спазване на чл. 178, параграф 2, буква „г“, от Регламент (ЕС) № 575/2013, е в размер на 5% от дължимата вноска, но не повече от 100 лв. за експозиции на дребно и не повече от 1000 лв. за всички останали експозиции (вж. Наредба № 7 на БНБ за организацията и управлението на рисковете в банки, чл.28).

кредитополучатели с ниска стойност на предоставените кредити. Следователно, с цел да се намали риска от непризнаване на експозиции в неизпълнение, поради несъществената им стойност, които впоследствие могат да се окажат със съществено значение за банката, просроченото задължение се счита за съществено и се признава експозиция в неизпълнение, когато **едно от двете** ограничения (за абсолютен и относителен праг) е нарушено.

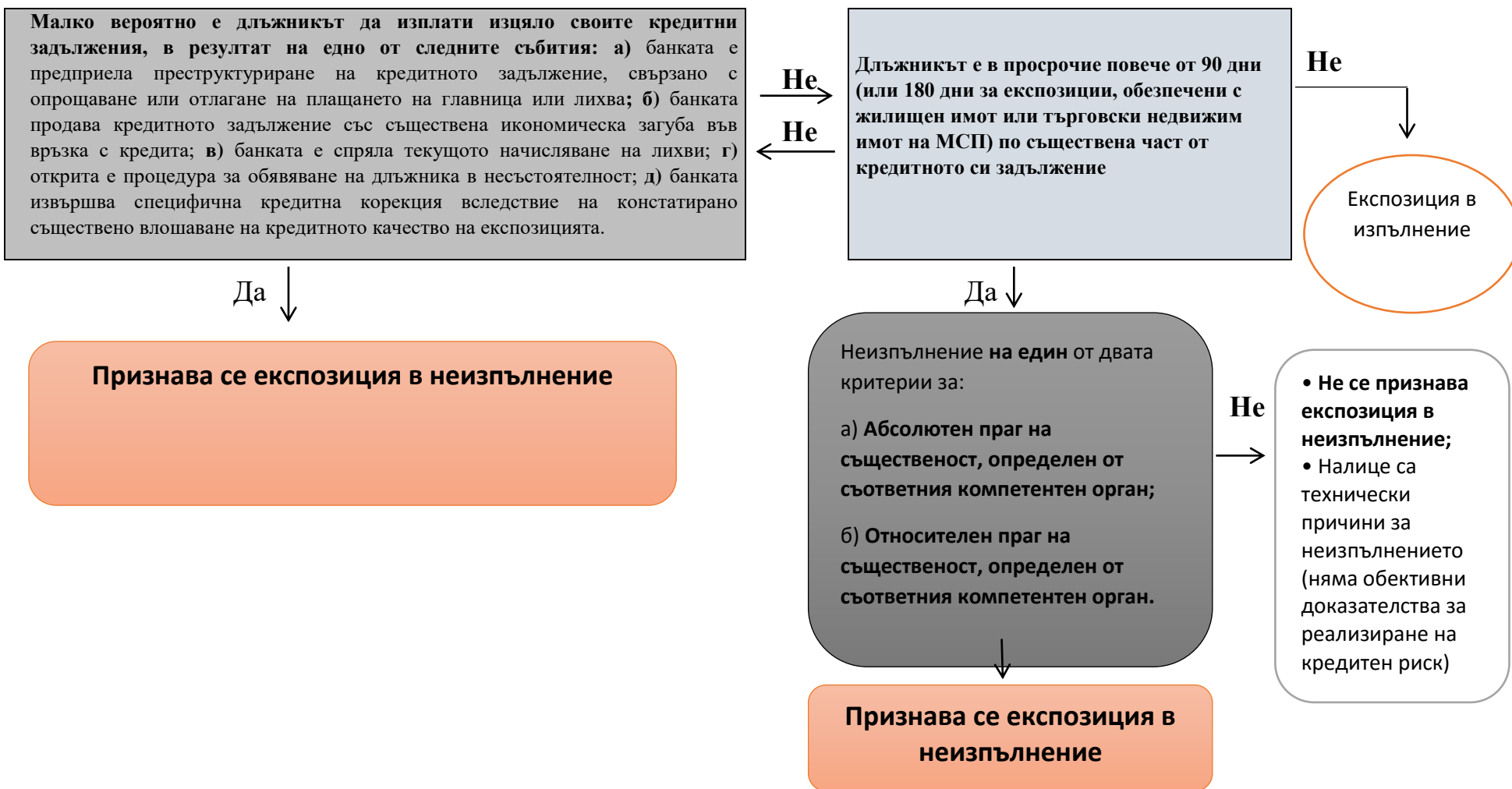
За целите на възприетия модел за признаване и класификация на експозициите в неизпълнение би могло да се възприеме следното групиране на приеманите обезпечения:

А. Абсолютно ликвидни обезпечения са :

- парични влогове или приравнени на тях парични инструменти, държани от банковата кредитиращата институция;
- залог върху злато;
- залог върху дългови ценни книжа, емитирани от централни правителства или централни банки с присъдена кредитна оценка от АВКО или агенция за експортно застраховане, която е определена от ЕБО, съответстваща на трета или по-благоприятна степен на кредитно качество по реда на Регламент (ЕС) 575/2013;
- залог върху дългови ценни книжа, емитирани от институции с присъдена кредитна оценка от АВКО, която е определена от ЕБО, съответстваща на втора или по-благоприятна степен на кредитно качество по реда на Регламент (ЕС)575/2013;
- залог върху дългови ценни книжа, емитирани от други субекти с присъдена кредитна оценка от АВКО, която е определена от ЕБО, съответстваща на втора или по-благоприятна степен на кредитно качество по реда на Регламент (ЕС)575/2013;
- залог върху дългови ценни книжа с краткосрочна кредитна оценка от АВКО, която е определена от ЕБО, съответстваща на втора или по-благоприятна степен на кредитно качество по реда на Регламент (ЕС)575/2013;

Б. Ликвидни обезпечения са:

- първа поред ипотeka върху застрахован срещу рискове от погиване жилищен имот;
- капиталови инструменти или конвертируеми облигации, включени в основен индекс;
- залог върху дългови ценни книжа, емитирани от централни правителства или централни банки с присъдена кредитна оценка от АВКО или агенция за експортно застраховане, която е определена от ЕБО, съответстваща на четвърта степен на кредитно качество по реда на Регламент (ЕС) 575/2013;
- залог върху дългови ценни книжа, емитирани от институции с присъдена кредитна оценка от АВКО, която е определена от ЕБО, съответстваща на трета степен на кредитно качество по реда на Регламент (ЕС)575/2013;
- залог върху дългови ценни книжа, емитирани от други субекти с присъдена кредитна оценка от АВКО, която е определена от ЕБО, съответстваща на трета степен на кредитно качество по реда на Регламент (ЕС)575/2013.

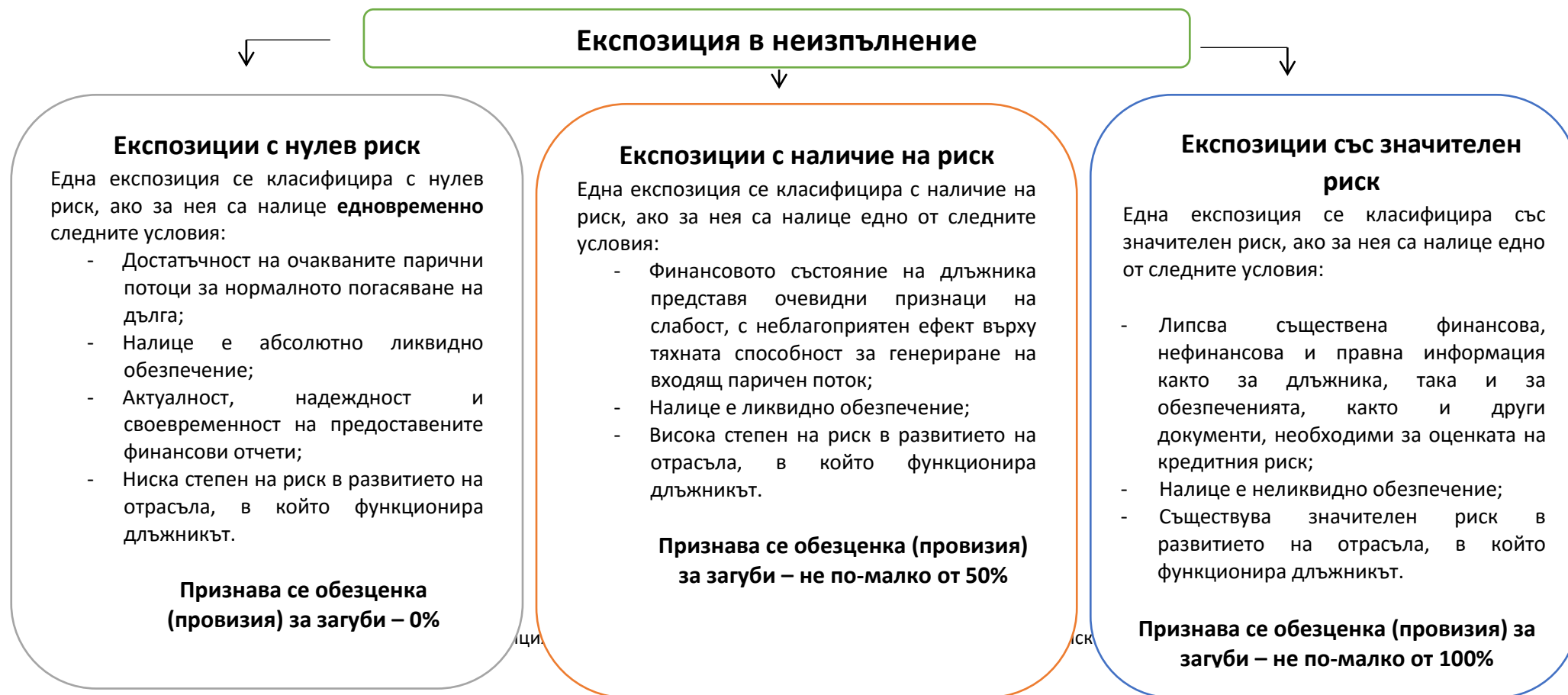

Фигура 1. Модел за признаване на експозиции в неизпълнение

Източник: Регламент (ЕС) №575/2013

С помощта на модела за признаване на експозиция в неизпълнение се дава реална възможност за изпълнение на последващия етап от проведения анализ, а именно - класифициране на експозициите в неизпълнение по степен на риск и на тази база да се отчетат (признаят) обезценки (провизии) за кредитен риск

Фигура 2. Примерен модел за класификация на експозициите в неизпълнение и признаване на обезценки за кредитен риск⁷

В. Неликвидни обезпечения са :

- първа поред ипотека върху застрахован срещу рискове от погиване административен (офис), търговски или хотелски имот в страната;
- парични влогове или приравнени на тях парични инструменти, блокирани в друга банка;
- залог върху вземания в случаите, когато е договорено заложеното вземане да постъпва по сметка на клиента в банковата кредитираща институция;
- залог върху суровини, материали и стоки, търгувани на международни и национални стокови борси;
- залог върху вземания от субсидии по оперативни програми, когато е договорено заложеното вземане да постъпва по сметка на банковата кредитираща институция.

Редица други фактори могат да окажат влияние при оценка на експозициите в неизпълнение и вземане на решение за признаване на обезценки за кредитен риск. Като такива могат да бъдат определени:

- национални или местни икономически условия, които са в зависимост от неизпълнение на условия по активите в група (например увеличение в нивото на безработицата в географския регион на длъжниците; спад в цените на имотите, подлежащи на ипотекване в съответните райони; неблагоприятни промени в условията на икономическия сектор, които оказват влияние върху длъжниците в групата);
- понижаване на кредитния рейтинг на предприятието-кредитополучател,
- ограничени исторически данни, свързани с финансовите затруднения на длъжника;
- концентрация на предоставени кредити в предприятия от един отрасъл или в икономически свързани предприятия;
- наличие на висок относителен дял на преоговорени и реструктурирани кредити поради вложено финансово състояние на длъжника.

III. Провизии (обезценки) за експозиции в неизпълнение

За адекватното управление на кредитния риск, наред с посочените модели за признаване и класификация на рисковите експозиции, банките трябва да разполагат преди всичко с достатъчна по обем и качество информация. Ролята и значението на счетоводната информация относно управлението на кредитния риск, с акцент върху провизирането (обезценяването), е в основата на ефективното управление на банковата дейност. Особено полезна е информацията от текущия счетоводноотчетен процес, която създава условия за осъществяване на непрекъснат контрол по отношение на управлението на кредитния риск. Както посочва Стоян Стоянов „счетоводството на банките се използва не само за идентифициране и реализиране на операциите, но и за тяхното текущо регулиране и контролиране на основата на информацията, създадена при текущото счетоводно отчитане“⁸. Независимо от измененията в нормативните постановки относно управлението на кредитния риск в

---

⁸ Стоянов, Ст., Д.Фесчиан. Финансово-счетоводен анализ в банките. София: Стопанство, 2009, с.10.

търговските банки, (по-конкретно по отношение на провизирането/обезценяването на банковите кредити), непрекъснатият стремеж към нови възможности за усъвършенстване на счетоводната информация ще спомогнат за разгръщане на нейния потенциал и полезността ѝ както за банковия мениджмънт, така и за надзорните органи.

Начислените обезценки за отделните класове експозиции в неизпълнение се признават в печалбата или загубата (третират се като финансов разход) и в намаление на балансовата стойност на активите или като коректив на отчетната им стойност. Понастоящем организацията на отчитането (признаването) на провизии за загуби от обезценки се осъществява в следните направления (*Вж. Примерен банков сметкоплан*⁹):

- Подгрупа 622 Разходи за провизии (обезценки) за кредитен риск;
- Подгрупи 251 Корективни сметки за провизии (обезценки) на рискови експозиции в левове и 252 Корективни сметки за провизии (обезценки) на рискови експозиции във валута.

Към сметките за отчитане на провизии за загуби от обезценки трябва да се създаде такава организация на аналитичното отчитане, която¹⁰:

- да дава информация за вида на актива, класифициран в съответната балансова експозиция в неизпълнение, по която са сформирани обезценките;
- да дава информация за вида на задбалансовия ангажимент, класифициран в съответната задбалансова експозиция в неизпълнение, по която са сформирани обезценките;
- да дава информация за вида на валутата на експозицията в неизпълнение, по която са сформирани обезценките.

Счетоводен модел за отчитане (признаване) на провизии (обезценки) за експозиции в неизпълнение:

❖ Отразяване на заделените провизии за загуби от обезценки по предоставени кредити и вземания и по задбалансови ангажименти:

Дебит Подгрупа 622 Разходи за провизии (обезценки) за кредитен риск
С/ка 6221 Разходи за провизии (обезценки) по предоставени кредити и вземания
и/или

С/ка 6222 Разходи за провизии (обезценки) по задбалансови ангажименти

Кредит Подгрупа 251 Корективни сметки за провизии (обезценки) на експозиции в неизпълнение в левове

С/ка 2511 Корективни сметки за провизии (обезценки) на експозиции в неизпълнение с наличие на риск в левове,

С/ка 2512 Корективни сметки за провизии (обезценки) на експозиции в неизпълнение със значителен риск в левове,
и/или

Подгрупа 252 Корективни сметки за провизии (обезценки) на експозиции в неизпълнение във валута

⁹ Стоянов, Ст., Сн. Башева, Д. Фесчиян. Банково счетоводство. София: Стопанство, 2010, с. 324-342.

¹⁰ Пак там, с. 227.

и/или

Подгрупа 253 Корективни сметки за провизии (обезценки)
по задбалансови ангажименти

❖ Събиране на експозиция в неизпълнение или при преквалифицирането и от експозиция със значителен риск в експозиция с наличие на риск:

- Освобождаване на провизии, начислени през текущия отчетен период – сторнират се по метода на „Червеното сторно“;
- Освобождаване на провизии, начислени през предходни отчетни периоди – отписват се и се признават като финансови приходи (сметки от подгрупа 726 *Финансови приходи от реинтегрирани провизии*)¹¹.

Към настоящия момент организацията на отчитането на предоставените банкови кредити се осъществява в следните направления (*Вж. Примерен банков сметкоплан*¹²):

- а) гр. 23 *Дългосрочни кредити и вземания* със следните подгрупи:
  - *Дългосрочни кредити и вземания, представени на банки и други финансови институции;*
  - *Дългосрочни кредити и вземания, представени на нефинансови предприятия и други клиенти;*
  - *Просрочени дългосрочни кредити и вземания на банки и други финансови институции;*
  - *Просрочени дългосрочни кредити и вземания на нефинансови предприятия и други клиенти;*

- б) гр. 53 *Краткосрочни кредити и вземания* със следните подгрупи:
  - *Краткосрочни кредити и вземания, представени на банки и други финансови институции;*
  - *Краткосрочни кредити и вземания, представени на нефинансови предприятия и други клиенти;*
  - *Просрочени краткосрочни кредити и вземания на банки и други финансови институции;*
  - *Просрочени краткосрочни кредити и вземания на нефинансови предприятия и други клиенти.*

На синтетично ниво отчетният процес се организира въз основа на признаците – вид валута (в левове и чуждестранна валута), по резидентност (местни и чуждестранни лица) и по видове кредитополучатели.

Разполагането с качествен счетоводен информационен продукт относно отчитането на кредитите има първостепенна значимост за управлението на кредитната дейност, а оттук и на кредитния риск в търговските банки. Предвид на възприетия модел на провизиране (обезценяване), би могло да се възприеме следното групиране на счетоводните сметки на синтетично ниво за отчитане на предоставените кредити:

---

¹¹ Пак там, с.228.

¹² Стоянов, Ст., Сн. Башева, Д. Фесчиян. Банково счетоводство. София: Стопанство, 2010, с. 324-342.

А) гр. 23 *Дългосрочни кредити и вземания* със следните подгрупи:

- подгрупа *Предоставени дългосрочни кредити и вземания на банки и други финансови институции, класифицирани като експозиции в изпълнение;*
- подгрупа *Предоставени дългосрочни кредити и вземания на нефинансови предприятия и други клиенти, класифицирани като експозиции в изпълнение;*
- подгрупа *Просрочени дългосрочни кредити и вземания на банки и други финансови институции, класифицирани като експозиции в изпълнение;*
- подгрупа *Просрочени дългосрочни кредити и вземания на нефинансови предприятия и други клиенти, класифицирани като експозиции в изпълнение;*
- подгрупа *Предоставени дългосрочни кредити и вземания на банки и други финансови институции, класифицирани като експозиции в неизпълнение с нулев риск;*
- подгрупа *Предоставени дългосрочни кредити и вземания на нефинансови предприятия и други клиенти, класифицирани като експозиции в неизпълнение с нулев риск;*
- подгрупа *Предоставени дългосрочни кредити и вземания на банки и други финансови институции, класифицирани като експозиции в неизпълнение с наличие на риск;*
- подгрупа *Предоставени дългосрочни кредити и вземания на банки и други финансови институции, класифицирани като експозиции в неизпълнение с наличие на риск;*
- подгрупа *Предоставени дългосрочни кредити и вземания на банки и други финансови институции, класифицирани като експозиции в неизпълнение със значителен риск;*
- подгрупа *Предоставени дългосрочни кредити и вземания на нефинансови предприятия и други клиенти, класифицирани като експозиции в изпълнение със значителен риск.*

В съответните подгрупи се предвижда диференциация на сметките на синтетично и аналитично ниво в зависимост от вида на валутата, на кредитополучателите и тяхната резидентност.

По отношение на краткосрочните кредити се възприема аналогична структура на отделните подгрупи сметки.

Въз основа на получената информация за промяна във финансовото състояние на длъжника, неговата коректност по отношение на обслужването на дълга, актуалността на предоставените финансови отчети, достатъчност на очакваните парични потоци, както и в зависимост от степента на обезпеченост и ликвидност на обезпечението, ***съответната прекласификация за целите на провизирането трябва да намери счетоводен израз.*** За целта се дебитираща сметката, отчитаща съответната експозиция, в която се прекласифицира кредитът, (например в експозиция в неизпълнение с нулев риск), и ще се кредитира сметката, отчитаща експозицията, в която е бил отчитан той до промяна в условията (от експозиция в изпълнение).

Успоредно със създаването на информацията от текущото счетоводно отчитане, свързана с изграждането на адекватна кредитна политика за целите на управлението на кредитния риск в търговските банки, съществено значение има и нейното оповестяване за надзорни цели. Предвид на предложената вътрешна

политика за признаване и оценяване на рисковите кредитни експозиции, търговските банки следва да съставят тримесечен отчет за класифицираните експозиции в неизпълнение (по-конкретно за експозиции в неизпълнение с нулев риск, експозиции в неизпълнение с наличие на риск и експозиции в неизпълнение със значителен риск) и установените провизии (обезценки) за кредитен риск. Отчетът трябва да бъде представен в управление „Банков надзор“ на БНБ и да бъде публично оповестен на ниво отделна банкова адресируема единица.

IV. Заключение

Оценяването на риска, и по-конкретно на кредитния риск, е тясно свързано с необходимостта от признаване на провизии или т.нар. обезценки по кредити. Тяхното регламентиране попада в обхвата както на международните счетоводни стандарти (по-конкретно МСС 39 *Финансови инструменти: признаване и оценяване*), така и на Базел III. Съгласно изискванията на Базел III е необходимо създаване на провизии за покриване на очаквани загуби, причинени от цикличните изменения в икономиката или като последици от финансовата криза.

Подходът, заложен в отменената Наредба №9 на БНБ през месец април 2014 г., даваше приоритет на един по-консервативен подход, изразяващ се в по-голям контрол в процеса на формиране на провизии за кредитен риск. Посочената наредба задаваше регулаторната рамка, която поставяше стриктни правила и условия за признаване на обезцененост. По смисъла на наредбата се постигаше едно външно регулиране, при което не се позволяваше преценка на висшето ръководство на банката за непризнаване на провизии, поради несъбираемост на даден финансов инструмент. След отмяната на Наредба № 9 на БНБ през месец април 2014 г., всяка банкова кредитна институция трябва да предприеме действия за установяване на **нова политика** за признаване и оценяване на рисковите си експозиции и на тази база да предприеме действия за определяне на степента на обезцененост за кредитен риск. Оценката на необходимите провизии (обезценки) ще бъде още по-обективна, ако притежателите на финансови активи поемат ангажимент не само към редовния мониторинг на историческата информация (съответно адаптирана, за да отрази ефекта на текущата ситуация), но също така и към всяка друга потвърдена информация, която дава обективна основа за очаквано влошаване на качеството на финансовите активи. Подходящ в тази посока е подходът на „антицикличното провизиране“, доколкото провизирането на класифицираните балансови активи се определя като една от възможните причини за поява на циклични поведения в дейността на банковите институции.

Фактът, че признаването на обезценки за кредитен риск е по преценка на висшето ръководство на банката - концепция по сега действащия МСС 39, подчертава още по-силно необходимостта от разработване и прилагане на адекватен модел за признаване на загуби от обезценки за експозиции в неизпълнение в търговските банки. Има се предвид, че прилагането на нова политика за признаване и оценяване на рискови експозиции и на тази база предприемането на действия за определяне на степента на обезцененост за кредитен риск ще способства за изграждане на цялостна система за ранно

предупреждение и възприемане на предпазливи и разумни управленски, счетоводни, аналитични и контролни подходи за постигане на ранно разкриване на рисковете.

Използвана литература:

1. Андасарова, Р. Управление на кредитния риск в търговските банки в условията на финансова криза (финансово-счетоводни аспекти). – В: Дисертация за присъждане на образователната и научна степен “доктор”, София, 2015.

2. Стоянов, Ст., Сн. Башева, Д. Фесчиан. Банково счетоводство. София: Стопанство, 2010.

3. Стоянов, Ст., Д.Фесчиан. Финансово-счетоводен анализ в банките. София: Стопанство, 2009.

4. Закон за счетоводството. В сила от 01.01.2016 г. Обн. ДВ. бр.95 от 08.01.2015г.

5. Регламент (ЕС) №575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници (ОВ L 176).

6. Наредба №7 на БНБ за организацията и управлението на рисковете в банките, Обн. ДВ, бр. 40 от 13 май 2014г.